

Opmandskendelse

af

12. oktober 2011

i

faglig voldgift

(FV 2011.0084)

Fagligt Fælles Forbund (3F)

(advokat Pernille Leidersdorff-Ernst)

mod

Gartneri-, Land- og Skovbrugets Arbejdsgivere (GLS-A)

(advokat Charlotte Strøm Petersen)

1. Tvisten og dens behandling

Denne sag vedrører spørgsmålet, om parternes praktikantaftaler alene omfatter statsborgere fra andre lande, som ikke frit kan indrejse i Danmark.

Til at behandle sagen har været nedsat en faglig voldgiftsret med gruppeformand Arne Grevsen og gruppeformand Thomas Møller (valgt af klager) og underdirektør Jens Poulsen og afdelingschef Anne Marie Hagelskjær (valgt af indklagede) som medlemmer og med professor, dr. jur. Jens Kristiansen som opmand.

Voldgiftsforhandlingen er afholdt den 12. april 2011. Der blev afgivet forklaringer af forhandlingssekretær Morten Fischer-Nielsen, 3F, programkoordinator Hans-Henrik Jørgensen, Travel to Farm, samt direktør Johnny Ulf Larsen, GLS-A.

Efter bevisførelse og procedure voterede rettens medlemmer uden at der kunne opnås enighed blandt de partsudpegede medlemmer. Sagen blev herefter optaget til opmandens kendelse. Parterne var enige om, at kendelsen kan skrives uden fuldstændig sagsfremstilling og gengivelse af forklaringerne.

2. Påstande

Klager, 3F, har nedlagt følgende påstand:

Indklagede tilpligtes at anerkende, at de mellem parterne indgåede aftaler om praktikanter alene kan anvendes på statsborgere, som ikke frit kan rejse ind i landet.

Indklagede, GLS-A, har nedlagt påstand om frifindelse.

3. Sagsfremstilling

Der har gennem mange år været praksis for, at unge danske landmænd kan rejse til udlandet for at supplere deres (danske) uddannelse med et praktisk element under fremmede himmelstrøg. Tilsvarende har unge udenlandske landmænd kunne indrejse i Danmark for at supplere deres (hjemlige) uddannelse med et praktisk element.

Indklagede har under sagen fremlagt forskellige oversigter over udvekslingen af unge landmænd, men parterne er ikke enige om det nærmere indhold af den praksis, der har været fulgt, herunder om de unge landmænd er kommet til Danmark som praktikanter.

I 1997 indgik Specialarbejderforbundet i Danmark og Land- og Skovbrugets Arbejdsgivere en ”aftale om udenlandske praktikanter”. En identisk aftale blev indgået i 1998 mellem Specialarbejderforbundet i Danmark og Gartneribrugets Arbejdsgiverforening.

Den sidstnævnte aftale er dateret 7. august 1998 og har følgende ordlyd:

”Mellem Gartneribrugets Arbejdsgiverforening og Specialarbejderforbundet i Danmark er der indgået nedenstående aftale om beskæftigelse af udenlandske praktikanter i Danmark med forbehold for godkendelse i Udlændingestyrelsen.

1. Praktikantopholdet skal have til formål at supplere en i hjemlandet påbegyndt eller erhvervet uddannelse. Praktikanten skal på tidspunktet for praktikopholdets begyndelse være mellem 18 og 30 år. Praktikantansættelsen må ikke have til formål at erstatte dansk arbejdskraft, hvorfor der som hovedregel skal være tale om en nettoudvidelse af medarbejderstaben under praktikopholdet. Praktikantopholdet skal tilsigte, at den unge under ordnede forhold bor hos en i forvejen udpeget vært med henblik på at få suppleret viden og erfaring inden for bestemte områder. Praktikanten må ikke benyttes som billig arbejdskraft, men skal behandles som et medlem af familien. Der bør i almindelighed højst være to praktikanter hos en vært.
2. Formidling af praktikanter i henhold til denne aftale kan alene ske gennem de af Udlændingestyrelsen anerkendte udvekslingsorganisationer. Dog kan aftalen finde anvendelse i tilfælde, hvor der forudgående er indhentet godkendelse hos organisationerne. Udvekslingsorganisationerne eller praktikværten skal garantere praktikantens hjemrejse, således at det danske samfund ikke påføres økonomiske forpligtelser i forbindelse med opholdet.
3. Praktikanten skal inden indrejsen til Danmark have opnået arbejds- og opholdstilladelse i henhold til udlændingelovens bestemmelser.
4. Under opholdet i Danmark erhverver praktikanten en løn, der som minimum svarer til lønnen for elever under gartneriuddannelsens, 1. uddannelsesår. Praktikperioden kan maksimalt udgøre 12 måneder. Ansættelsesforholdet for praktikanten er i øvrigt underlagt gældende dansk arbejdsmarkedslovgivning samt kollektiv overenskomst aftalt mellem Gartneribrugets Arbejdsgiverforening og Specialarbejderforbundet i Danmark.
5. I praktikperioden kan praktikanten ikke ensidigt opsiges af praktikantværten. I tilfælde af uoverensstemmelser mellem praktikanten og praktikantværten skal ud-

vekslingsorganisationen være villig til at hjælpe praktikanten med overførsel til en anden praktikvært, herunder at arbejds- og opholdstilladelse overføres til denne. Uoverensstemmelser om løn- og arbejdsvilkår kan i øvrigt behandles i henhold til de fagretlige regler.

6. Forinden ansættelse som praktikant finder sted i henhold til nærværende aftale skal praktikværten orientere Gartnerbrugets Arbejdsgiverforening, der sender oplysning til Specialarbejderforbundet om praktikanten og praktikværten.
7. Nærværende aftale er under forudsætning af godkendelse i organisationernes kompetente forsamlinger gældende fra og med godkendelsen i Udlændingestyrelsen. Aftalen er sideløbende med overenskomsten og kan kun opsiges sammen med denne.”

Klager har fremlagt et print af hjemmesiden ”nyidanmark.dk” (som opdateret af Udlændingsservice den 14. juni 2011), som viser, at en udlænding har mulighed for at få opholds- og arbejdstilladelse for at arbejde i Danmark som praktikant. Ifølge hjemmesiden kan en udlænding få opholds- og arbejdstilladelse som praktikant, ”hvis særlige uddannelsesmæssige grunde taler for det”. De nærmere betingelser er udspecificeret i en række punkter. Det fremgår af teksten, at der gælder særlige regler for nordiske statsborgere, EU/EØS-statsborgere samt schweiziske statsborgere. Det fremgår ydermere af et print af hjemmesiden ”borger.dk” (udateret), at udlændinge fra EU- og EØS-lande har samme ret som danske statsborgere til at søge ind og tage en uddannelse i Danmark.

I et brev af 24. februar 2000 har Specialarbejderforbundet i Danmark godkendt ansættelsen af to udenlandske statsborgere under forudsætning af, at de aflønnes efter praktikantaftalen. Godkendelsen var foranlediget af en ansøgning af Det fremgår af arbejdsgiverforeningens brev af 20. december 1999 fra Gartnerbrugets Arbejdsgiverforening. Af et bilag til arbejdsgiverforeningens brev fremgår, at de to udlændinge er franske statsborgere.

I 2008 ønskede klager de to praktikantaftaler opsagt til bortfald, men det var ikke muligt at opsiges disse særskilt, da de ifølge punkt 7 alene kan opsiges sammen med selve overenskomsten. I stedet forhandlede parterne i foråret 2009 om en ny aftale, men det var ikke muligt at blive enige om vilkårene herfor. Parterne valgte derfor at fortsætte med de hidtidige praktikantaftaler, og forbundet påpegede i et brev af 4. juni 2009, at man forventede en nøje overholdelse af aftalerne fremover. Brevet fremhæver en række specifikke forhold, men ikke spørgsmålet om praktikanternes nationalitet.

Det fremgår af et protokollat af 15. oktober 2010 i en faglig voldgiftssag mellem parterne, at Udlændingestyrelsen kort efter 2000 undlod at benytte ”anerkendte udvekslingsinstitutioner” som omtalt i punkt 2 i praktikantaftalerne, men i stedet selv påtog sig ansvaret for at påse overholdelsen af de relevante bestemmelser. Ifølge protokollatet medfører denne ændring i Udlændingestyrelsens praksis ikke, at organisationerne i stedet har et krav på at godkende praktikantophold. Det udgør derfor ikke noget overenskomstbrud, at praktikanter ikke er forhåndsgodkendt af organisationerne, men der består en orienteringspligt efter aftalernes pkt. 6.

På et organisationsmøde den 21. december 2010 drøftede parterne en række sager om beskæftigelse af praktikanter på en række medlemsvirksomheder i GLS-A. Det var klagers opfattelse, at det ”ikke er muligt at beskæftige borgere fra EU-lande på de vilkår, der er aftalt i praktikantaftalerne mellem organisationerne”. Indklagede bestred, ”at praktikantaftalerne alene vedrører borgere fra ikke-EU-lande”.

Ved et efterfølgende fællesmøde den 2. marts 2011 fastholdt klager og indklagede deres respektive standpunkter. Parterne var enige om at videreføre sagen ved faglig voldgift, men klager tog forbehold for efterfølgende at indbringe den for Arbejdsretten.

4. Forklaringer

Morten Fischer-Nielsen har bl.a. forklaret, at han har været forhandlingssekretær i forbundet siden 2002. Han blev for nylig opmærksom på problemet med praktikanter fra andre EU-lande, da han modtog en blanket vedrørende Vallø Stift. Efterfølgende er der kommet 6-7 yderligere sager om samme problematik. Han er ikke tidligere stødt på tilfælde med anvendelse af praktikantordningen for EU-borgere. Den konkrete sag i godkendelsesbrevet af 24. februar 2000 har han ikke kendskab til, da den ligger før hans tid, men den kan muligvis skyldes en særlig aftale på gartneriområdet. Det må i øvrigt også ligge i ansøgningen om en konkret godkendelse fra forbundet, at praktikantforholdet har befundet sig uden for praktikantaftalerne. Han er aldrig selv blevet bedt om at godkende praktikanter fra andre EU-lande.

Hans-Henrik Jørgensen har bl.a. forklaret at han er afdelingsleder i Travel to Farm, som tidligere hed Landøkonomisk Rejsebureau, og som sekretariatsbetjenes af Landbrug og Fødevarer. Formålet med de gensidige praktikantordninger er at kombinere teori i hjemlandet med praksis i udlandet. Praktikanter kommer fra en bred vifte af lande og der har i alle år været samarbejdet med de ”gamle” EU-lande om udveksling af praktikanter. Man har længe fulgt det princip, at en udenlandsk praktikant skal have samme løn som en dansk elev, lige som en dansk praktikant i udlandet aflønnes med elevløn. Det vil ikke være muligt at ansætte dem som elever, da de allerede er elever i et andet land. Udlændingesservices ”praktikantordning” vedrører de opholds- og arbejdskrav, der gælder efter udlændingelovgivningen, og tager derfor sigte på personer uden for Norden og EU, da de skal have arbejdstilladelse. Indtil maj 2009 skulle personer fra de nye EU-lande også have arbejdstilladelse, men det er ikke længere nødvendigt.

Johnny Ulf Larsen har bl.a. forklaret, at han er direktør for GLS-A. Baggrunden for de to praktikantaftaler var et ønske om at få ordnede forhold for praktikanter fra udlandet. Som følge af manglende kompetence godkendte Udlændingestyrelsen ikke aftalerne, selv om det stod i begge aftaler. Praktikantaftalerne omfatter alle udenlandske praktikanter og ikke kun praktikanter, som skal have arbejdstilladelse fra udlændingemyndighederne. Der er ikke nogen særlig aftale for så vidt angår gartneriområdet. Begge overenskomstparter var bekendt med, at der løbende blev ansat praktikanter fra andre EU-lande. Ved direkte ansøgninger uden om de anerkendte udvekslingsorganisationer anmodede arbejdsgiverforeningen Specialarbejderforbundet om en godkendelse, sådan som det også skete i sagen om de to franske statsborgere i 2000. Efter dette tidspunkt nøjedes arbejdsgiverforeningen med at orientere forbundet i tilfælde, hvor der skete formidling uden om et af de anerkendte bureauer. Spørgsmålet om nationalitet var ikke blandt de punkter, som forbundet pegede på i brevet af 4. juni 2009 om en nøje overholdelse af praktikantaftalerne. Forbundet har i det hele taget ikke tidligere anfægtet ansættelse af praktikanter fra andre EU-lande.

5. Parternes argumenter

Klager har anført, at der efter østafталens bortfald i 2009 er opstået tvist, om EU-borgere frit kan indrejse på praktikantvilkår. Det skyldes, at borgere fra de nye østeuropæiske medlemslande ikke længere behøver arbejdstilladelse for at søge arbejde i Danmark. Efter kla-

gers opfattelse kan praktikantaftalerne alene anvendes på personer, som ikke frit kan indrejse i Danmark, men skal have en arbejdstilladelse fra udlændingemyndighederne. Praktikantaftalerne knytter sig direkte op på udlændingemyndighedernes retningslinjer for borgere uden for Norden og EU, jf. herved navnlig ordlyden af pkt. 3. EU-borgere kan frit tage arbejde og søge uddannelse i Danmark og behøver derfor ikke den særlige praktikantordning, som er etableret med aftalerne fra 1997 og 1998. Det må efter Morten Fischer-Nielsens forklaring lægges til grund, at forbundet ikke før 2009 havde kendskab til, at der var EU-praktikanter. Indklagede har ikke fremlagt nogen dokumentation, bortset fra brevet af 24. februar 2000, som kun giver mening, hvis indklagede var af den opfattelse, at forholdet faldt uden for praktikantaftalerne. Efter klagers opfattelse vil indklagedes fortolkning kunne føre til en EU-stridig retstilstand, da udenlandske praktikanter kan blive stillet ringere end danske praktikanter.

Indklagede har anført, at dansk landbrug gennem mange år har deltaget i en gensidig udveksling af praktikanter, der som forklaret af Hans-Henrik Jørgensen også løbende har indbefattet personer fra andre EU-lande. Udlændingemyndighedernes retningslinjer viser ligeledes, at praktikantordningen omfatter alle nationaliteter, men de udlændingeretlige krav til arbejds- og opholdstilladelse er forskellige. Kredsen af nationaliteter, som ikke behøver arbejdstilladelse, bliver stadig bredere i takt med udvidelsen af EU's medlemskreds. Praktikantaftalerne gælder efter ordlyden for alle praktikanter uden nationalitetsmæssige begrænsninger. Formålet med aftalerne er som forklaret af Jonny Ulf Larsen at skabe ordnede forhold, ikke at begrænse adgangen for praktikanter med bestemte nationaliteter. Der som klager mente, at der skulle gælde et nationalitetskrav, skulle det være præciseret i aftaleteksten. Det savner i øvrigt mening, at aftalerne skulle være indgået med undtagelse af bl.a. borgere fra andre EU-lande, da det løbende ville udelukke nationaliteter, som tidligere havde været under ordningen. Brevet af 24. februar 2000 viser, at klager selv har anset personer fra andre EU-lande for omfattet af aftalerne. Det er på linje hermed først i de seneste år, at der er opstået sager på grund af praktikanterens nationalitet.

6. Begrundelse og konklusion

De indgåede aftaler fremtræder som aftaler om ”udenlandske praktikanter”. Der ligger således ikke umiddelbart nogen nationalitetsmæssig begrænsning i selve emneangivelsen.

Aftalerne stiller i punkt 1 en række specifikke krav til praktikantordninger, herunder at praktikanterne skal være mellem 18 og 30 år, og at der skal være tale om en nettoudvidelse af medarbejderstaben under praktikopholdet. Bestemmelsen stiller derimod ikke krav til praktikanternes nationalitet.

Ifølge aftalernes pkt. 3 skal praktikanten ”inden indrejsen til Danmark have opnået arbejds- og opholdstilladelse i henhold til udlændingelovens bestemmelser”. Bestemmelsen står adskilt fra de opregnede betingelser i punkt 1 og synes mest naturligt at måtte læses således, at det er et krav for lovligt at kunne opholde sig i Danmark – og dermed være omfattet af praktikantordningen – at indrejsen sker i overensstemmelse med udlændingelovens regler herom. Bestemmelsen har således karakter af en præcisering af et krav, som gælder på andet grundlag, og en sådan præcisering må anses for naturlig i betragtning af, at aftalerne udelukkende tager sigte på personer fra udlandet. Det ville på denne baggrund have været naturligt, at klager havde fået udtrykt sin mere vidtgående forståelse af kravet om arbejdstilladelse direkte i bestemmelsen, dersom den skulle gælde.

Klager har ikke heroverfor anført forhold, som kan sandsynliggøre, at parterne skulle have tilsigtet en anden forståelse af aftalerne, herunder at EU-borgere skulle falde uden for aftalerne. Tværtimod viser brevet af 24. februar 2000, at klager kort efter aftalernes indgåelse har godkendt et praktikophold for to franske statsborgere. Klager har herved også været bekendt med, at indklagede var af den opfattelse, at aftalerne finder anvendelse på EU-praktikanter, jf. at indklagede i sit brev af 20. december 1999 fremsender sin anmodning ”i henhold til reglerne om indgåelse af aftale med udenlandske praktikanter”, og at klager godkender praktikopholdet på vilkår af, at ”de aflønnes i henhold til den indgået aftale af 7. august 1998”.

Det bemærkes endelig, at det ikke findes at være i strid med EU-retlige regler om arbejdskraftens fri bevægelighed at lade borgere fra andre EU-lande være omfattet af praktikantaf-talerne på lige fod med andre udenlandske borgere. Om en EU-borger eventuelt vil kunne opnå en bedre retsstilling efter EU-regler må i givet fald bero på en vurdering af forholdene i det konkrete tilfælde.

Indklagede må på denne samlede baggrund derfor frifindes for klagers påstand.

På baggrund af det anførte

bestemmes:

Indklagede frifindes for den nedlagte påstand.

Hver part bærer egne sagsomkostninger og betaler halvdelen af udgifterne til opmanden.

Jens Kristiansen